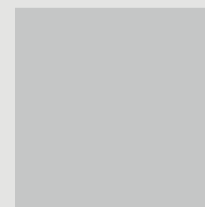

Halina Konopacka

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

Polski Komitet Olimpijski
Polish Olympic Committee

Pierwsza dama polskiego sportu

Kobieta wielu talentów: sportsmenka, poetka, malarka. Wszechstronnie uzdolniona, prawdziwa kobieta renesansu międzywojennej Polski.

W ciągu siedmiu lat kariery sportowej (1924–1931) zdobyła złoto olimpijskie w rzucie dyskiem (Amsterdam 1928), dwukrotnie złoto na Światowych Igrzyskach Kobiet (Göteborg 1926, Praga 1930). Była siedmiokrotną rekordzistką świata i pięćdziesiąt sześć razy biła rekord Polski, aż dwadzieścia sześć razy zdobywała mistrzostwo Polski w różnych konkurencjach lekkoatletycznych: rzucie dyskiem (1924–1928, 1930, 1931), rzucie oszczepem (1926, 1930), skoku wzwyż (1928), pchnięciu kulą (1924–1928), pięcioboju lekkoatletycznym (1928–1930), rzucie dyskiem oburącz (1927, 1928), pchnięciu kulą oburącz (1927, 1928), trójboju lekkoatletycznym (1930), sztafecie 4 × 100 m (1928), sztafecie 4 × 200 m (1927, 1931). Była siedmiokrotną wicemistrzynią Polski.

Łamiąc obowiązujące jeszcze w początkach XX w. konwenanse, udowodniła, że kobiety także mogą zwyciężać. Piękna, wysportowana, ambitna, stała się ikoną, inspiracją dla przyszłych pokoleń.

Rysy regularne, duże orzechowe oczy ze złotawym połyskiem, ciemne lśniące włosy. Dodajmy sto osiemdziesiąt jeden centymetrów wzrostu, sześćdziesiąt sześć kilo wagi, talię osy.

A. Metelska, *Złota. Legenda Haliny Konopackiej*, Wołowiec 2019, s. 38.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

↑ Halina Konopacka-Matuszewska, 1936 r.
📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC)

Dzieciństwo

W metryce jej urodzenia widnieją imiona Leonarda Kazimiera. Halina – rzadko spotykane imię – to pseudonim, wybrała go później i właściwie do końca życia się nim posługiwała.

Maria Rotkiewicz, *Z radości życia. Halina Konopacka*, Warszawa 2018, s. 50.

Urodziła się 26 lutego 1900 r. w Rawie Mazowieckiej jako trzecie dziecko Jakuba Konopackiego i Marii Florentyny Raszkiewicz.

Dzieciństwo i młodość spędziła w Warszawie. W 1925 r. Konopaccy zajmowali w stolicy rozległy apartament przy ul. Grochowskiej 326. Halina dorastała w zamożnym domu mieszczańskim, gdzie kładziono duży nacisk na wychowanie i wykształcenie. Wszystkie dzieci Konopackich mówiły płynnie po francusku i rosyjsku, grały na fortepianie, jeździły konno. Celem było zachowanie równowagi w rozwoju duchownym i fizycznym.

→ Komunia święta Haliny Konopackiej, początek XX w.
📍 Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie (MSiT w Warszawie) (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

↑ Przyszła olimpijka uczęszczała do warszawskiego żeńskiego gimnazjum im. Cecylii Plater-Zyberkówny. Marzyła wówczas, jak wszystkie młode dziewczęta, o karierze gwiazdy filmowej. Nie wiązała wtedy przyszłości ze sportem.

Halina z rodzicami, lata 20. XX w.

📍 MSiT w Warszawie (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

↑ Halina była najmłodsza z trójki rodzeństwa. Miała starszego o pięć lat brata Tadeusza i rok starszą siostrę Czesławę.

Na zdjęciu (od prawej) kilkunastoletnia Halina Konopacka, jej matka Maria oraz starsza siostra Czesława, początek XX w.

📍 MSiT w Warszawie (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Od nart do Agrykoli

↓ Na Halinę duży wpływ miał jej starszy brat Tadeusz Lucjan (1895–1990), piłkarz i lekkoatleta, instruktor w Centralnym Instytucie Wychowania Fizycznego, prezenter gimnastyki porannej w Polskim Radiu. Halina postanowiła iść w jego ślady.

Halina Konopacka z bratem Tadeuszem, lata 20.–30. XX w.
📍 MSiT w Warszawie (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

W 1920 r., po ukończeniu gimnazjum, Halina rozpoczęła studia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Badacze tematu twierdzą, że nauki nie podjęła, mogła być jednak wolną słuchaczką. Wstąpiła w szeregi Akademickiego Klubu Sportowego (AZS), a na początku 1924 r. wyjechała na kurs narciarski. Od razu pokochała góry i swoją przyszłość sportową wiązała właśnie z narciarstwem. Mieszkała jednak w stolicy, postanowiła więc poznać inne dyscypliny. Za namową trenera sekcji AZS w pływaniu Tadeusza Semadeniego pojawiła się wiosną 1924 r. na warszawskiej Agrykoli, aby spróbować sił w konkurencjach lekkoatletycznych. Spośród nich wszystkich największy talent wykazywała do rzutów.

Kiedy wzięłam do ręki drewniany okrągły przedmiot, a Tadek [Tadeusz Semadeni] powiedział mi, że to dysk, i pokazał, jak się z nim obchodzić – niezgrabnie zakręciwszy się w kole wypuściłam dysk i okazało się, że upadł w okolicy [...] rekordu Polski.

Z listu Haliny Konopackiej [w:] *Pół wieku AZS (1908–1958)*, red. W. Szkiela, B. Tuszyński, Z. Weiss, Warszawa 1962, s. 65.

← Przez całe życie Halina uwielbiała jeździć na nartach i często wracała w góry. Jej znakiem szczególnym był czerwony berecik, który zakładała na stoku narciarskim, a później też na stadionie. Z połączenia słów „czerwony” i „kobieta” górale stworzyli nawet przezwisko: „Czerbieta”.

Halina Konopacka na nartach w Krynicy, 1927 r.

📍 MSiT w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**Narodził się we mnie sport
z najszlachetniejszych
pobudek, z radości życia.**

Halina Konopacka

Wywiad Jana Lisa z Haliną Konopacką
J. Lis, *Legenda tamtych lat...* [w:] *Poczet polskich
olimpijczyków 1924-1928, Paryż '24, Amsterdam '28,
Los Angeles '32, Warszawa 1984*, s. 33.

↑ Halina Konopacka przygotowuje się do pchnięcia kulą, Międzynarodowe zawody lekkoatletyczne na Stadionie Wojska Polskiego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, wrzesień 1930 r.
📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Ku sportowej wolności

Sport był domeną mężczyzn. Dopiero na fali ogólnego ruchu emancypacyjnego kobiety zaczęły się nim interesować. Po odzyskaniu przez Polskę nieodległości, otrzymaniu praw wyborczych i możliwości studiowania rozwinęło się także zainteresowanie kulturą fizyczną. Do tej pory udział kobiet w życiu sportowym miał charakter rekreacyjny. Należy zatem zaznaczyć, że pionierki sportu wyczynowego nie miały łatwo – opinia publiczna często je potępiała.

To Francuski wprowadziły kobiety na międzynarodową arenę sportową, ponieważ utworzyły pierwszą kobiecą organizację sportową: Fédération Sportive Féminine Internationale (FSFI). W 1922 r. odbyły się I Światowe Igrzyska Kobiet w Paryżu, które jednocześnie były formą protestu przeciw brakowi zgody Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego na start kobiet na olimpiadzie w Paryżu w 1924 r. Polki wstąpiły do FSFI w 1925 r., co umożliwiło im start w kolejnych Światowych Igrzyskach Kobiet.

→ Konopacka wkroczyła w dorosłość, kiedy Polska odzyskała niepodległość. Uważnie przyglądała się pojawiającym się zmianom społecznym. Doniesienia o kobietach łamiących dotychczasowe konwenanse fascynowały ją.

Halina Konopacka, ok. 1928 r.
 MSiT w Warszawie
(ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

← Pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie zostały rozegrane w Atenach w 1896 r., wtedy kobiety nie startowały. Decyzję tę tłumaczono ideą starożytnych igrzysk olimpijskich, w których kobiety nie mogły brać udziału nawet jako widzowie. Płeć piękna do zmagania olimpijskich w lekkoatletyce została dopuszczona dopiero w 1928 r.

Stamata Rewiti – na znak protestu przeciw dyskryminacji kobiet na pierwszych nowożytnych igrzyskach olimpijskich pokonała dystans biegu maratońskiego (42 km), domagała się od Greckiego Komitetu Olimpijskiego uznania wyniku.
 Wikimedia Commons, domena publiczna

I wciąż poprawiała swoje rekordy. Jakby dążyła do pokonania samej siebie. Jakby chciała udowodnić, że otwarcie stadionów dla kobiet nie było błędem.

A. Metelska, *Złota. Legenda Haliny Konopackiej*, Wołowiec 2019, s. 45.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Sportsmenka *all around*

Od początku uprawiania sportu stawiała na wszechstronność: jeździła na nartach, grała w koszykówkę i w hazenę (piłka ręczna). Brała udział w różnych zawodach lekkoatletycznych. W 1924 r. zaczęła odnosić pierwsze sukcesy. Zdobyła dwa tytuły mistrzyni Polski: w pchnięciu kulą 5 kg (7,60 m) i w rzucie dyskiem 1,5 kg (23,45 m), oraz tytuł wicemistrzyni w skoku wzwyż (1,28 m). 23 maja 1926 r. w Warszawie ustanowiła swój pierwszy rekord świata w rzucie dyskiem – 34,15 m. W połowie lat 20. XX w. zaczęła uprawiać sport wyczynowo. Od 1926 r. w treningach pomagał jej Thorwald Norling, szwedzki szkoleniowiec.

↑ Konopacka próbowała także sił w klubowych sztafetach 4 × 75 m, 4 × 100 m i 4 × 200 m.

Sztafeta AZS Warszawa, 1926 r.; od prawej: Helena Woynarowska, Halina Konopacka, Janina Grabicka (?).

📍 MSiT w Warszawie

↑ Konopacka w rzucie oszczepem. Zawody lekkoatletyczne kobiet w Krakowie, październik 1926 r.

📍 NAC

← Uwielbiała także wodę. Każde wakacje starała się spędzać nad morzem. Gdy była w Warszawie, pływała w Wiśle (potrafiła ją przepłynąć wplaw). Uprawiała wioślarstwo.

Halina Konopacka nad Bałtykiem, lata 20.-30. XX w.

📍 MSiT w Warszawie (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Na drodze do doskonałości

← Halina Konopacka podczas meczu lekkoatletycznego kobiet. Polska – Austria na stadionie Wisły w Krakowie, październik 1927 r.
📷 NAC

W 1926 r. Konopacka osiągała coraz lepsze wyniki. Na mistrzostwach Polski, rozgrywanych między 7 a 8 sierpnia w Parku Sobiciego w Warszawie, zdobyła cztery złote medale: w pchnięciu kulą, rzucie dyskiem, rzucie oszczepem i pięcioboju oraz srebrny w skoku wzwyż. Była gwiazdą. Pod koniec tego samego miesiąca wyjechała na II Światowe Igrzyska Kobiet w Göteborgu. Zdobyła tam złoto w rzucie dyskiem (37,71 m) i brąz w pchnięciu kulą oburącz (19,25 m). W 1927 r. na kolejnych mistrzostwach Polski w Poznaniu na stadionie Warty potwierdziła swoją świetną formę, sięgając po trzy złote medale: w rzucie dyskiem, pchnięciu kulą i pchnięciu kulą oburącz oraz srebrny w rzucie oszczepem.

Wszelchstronność zainteresowań sportowych pozwoliła na wszelchstronne rozwinięcie sił fizycznych i cech psychicznych, które w walce sportowej odgrywają niepoślednią rolę. Zdolność koncentracji wszystkich sił, aby móc w jednej krótkiej chwili wyładować całą posiadaną energię.

H. Konopacka, *Tajemnica moich sukcesów*, „Stadion” 1928, nr 51, s. 3.

← Konopacka podczas pchnięcia kulą. Zawody lekkoatletyczne kobiet w Krakowie, październik 1926 r.
📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Amsterdam 1928

↑ Inaugurację igrzysk uświetnił występ tysięcznego chóru, który wykonał napisaną na tę okazję *Pieśń sztandaru*.

Publiczność zgromadzona przed stadionem podczas otwarcia IX Igrzysk Olimpijskich, Amsterdam 1928 r.

📷 NAC

Polska reprezentacja olimpijska w Amsterdamie liczyła 75 osób, wystartowało 66 osób: 5 kobiet i 61 mężczyzn. Wszystkie kobiety były lekkoatletkami, a wśród nich – Konopacka. We wtorek, 31 lipca 1928 r. rozegrał się konkurs rzutu dyskiem. W zmaganiach brało udział 21 zawodniczek, a eliminacje rozegrano w dwóch seriach. Do finału zakwalifikowało się sześć z najlepszymi wynikami. Halina osiągnęła wynik 39,62 m, tym samym zdobyła złoty medal olimpijski i ustanowiła nowy rekord świata. Pierwszy raz wybrzmiał na trybunach olimpijskich Mazurek Dąbrowskiego. Sama dyskobolka nie kryła wzruszenia, ocierając łzy spływające jej po policzkach. Zwycięstwo Konopackiej było tryumfem całej Polski. Prasa pisała o jej wyczynie jako sukcesie narodowym.

Jako ostatnia biorę dysk i mam jedno życzenie: posłać go tam, gdzie bieli się ostatnia, wapnem oznaczona granica 40 metrów. Dysk był posłuszny (...). Brawa jak burza, tupanie w trybuny jak grzmoty (...) jeden chaos. A więc zwycięstwo! Nic w tej chwili nie czułam oprócz wielkiej radości.

Halina Konopacka w Polskim Radiu
B. Tuszyński, *Radio i Sport*, Warszawa 1993, s. 40.

← Medal Haliny Konopackiej był pierwszym złotem olimpijskim dla Polski oraz pierwszym złotem zdobytym przez kobietę na igrzyskach olimpijskich w konkurencji lekkoatletycznej.

Halina Konopacka podczas treningu przed startem na IX Igrzyskach Olimpijskich, Amsterdam 1928 r.

📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Po zwycięstwie

Tłumy na warszawskim dworcu czekały na Halinę wracającą z Amsterdamu. Polscy olimpijczycy od razu proszeni byli do Belwederu, gdzie na uroczystej audyencji przyjął ich Józef Piłsudski. Po powrocie z igrzysk Konopacka nie spoczęła na laurach, we wrześniu tego samego roku startowała w mistrzostwach Polski i zdobyła sześć złotych medali i dwa brązowe.

↓ Popularność Konopackiej w Polsce, w szczególności po zdobyciu medalu olimpijskiego, spowodowała prawdziwy boom na żeńskie kluby sportowe, m.in.: „Ewa” (1928), „Słońce” (1928), „Sława” (1928) czy „Ad Astra” (1929).

Halina Konopacka-Matuszewska podczas eliminacji w Warszawie do III Światowych Igrzysk Kobiet w Pradze 1930 r.
📷 NAC

Niestety, zwycięstwo ma i swoje gorzkie strony. Od rana do nocy jestem napastowana przez reporterów, fotografów, malarzy różnego pokroju, którzy domagając się wywiadów, wypytują o dane o mojej osobie, opisują jak komornicy całe mieszkanie (...). Niektóre opisy stanowią dla mnie samej rewelację.

H. Konopacka, *Wrażenia Haliny Konopackiej*, „Stadjon” 1928, nr 33, s. 4.

↑ Jeszcze przed startem w igrzyskach olimpijskich w Amsterdamie Halina Konopacka osiągnęła bardzo dużą popularność, co zaowocowało wygraną w latach 1927-1928 plebiscytu „Przeglądu Sportowego” na najlepszego polskiego sportowca. W tych samych latach dwukrotnie została wyróżniona Wielką Honorową Nagrodą Sportową przez Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego.

Halina Konopacka-Matuszewska prezentuje nagrodę – puchar i dyplom, którą otrzymała za najlepszy wynik sportowy w 1928, Warszawa 1930 r.
📷 NAC

Panna Halina zadokumentowała, że opinia o niższości sportowej Polaków jest błędna. Możemy i potrafimy zwyciężać (...). Obudzenie zaufania w siły polskiego sportu, to największe w swej doniosłości następstwa zwycięstwa panny Konopackiej.

W. Junosza-Dąbrowski, *Po zwycięstwie*, „Stadjon” 1928, nr 32, s. 3.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***By w sporcie osiągnąć sukcesy,
trzeba go uprawiać „con amore”.
Sportu bez entuzjazmu nie rozumiem.***

Halina Konopacka, *Tajemnica moich sukcesów*, „Stadjon” 1928, nr 51, s. 3.

↑ Halina Konopacka w kole po rzucie
dyskiem, ok. 1928 r.

📷 MSiP w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pani Matuszewska

→ Ignacy Hugo Matuszewski był wybitnym politykiem, publicystą, dyplomatą, ministrem skarbu II RP, żołnierzem wywiadu, pułkownikiem dyplomowanym piechoty Wojska Polskiego. Ponadto był wielkim miłośnikiem literatury, znawcą i pasjonatem sportu. Był honorowym członkiem Polskiego Związku Lekkoatletyki, a od 1927 r. – prezesem Polskiego Związku Lawn-Tenisowego (1930–1931), członkiem Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego.

Kierownik Ministerstwa Skarbu i minister skarbu Ignacy Matuszewski z żoną Haliną Konopacką w drodze do lokalu komisji wyborczej przy ulicy Nowowiejskiej w Warszawie, 16 listopada 1930 r.

 NAC

W 1928 r. życie Haliny zmieniło się nie tylko z powodu sukcesu odniesionego w igrzyskach. 20 grudnia 1928 r. w Rzymie wzięła ślub z Ignacym Hugonem Matuszewskim, który wkrótce został ministrem skarbu (1929–1931), Konopacka zaś dzięki mężowi należała do establishmentu międzywojennej Warszawy. Sport i dyplomacja otworzyły jej drogę do wielkiego świata, odbywała bowiem liczne zagraniczne służbowe podróże z mężem. Jako żona polityka miała obowiązki towarzyskie i reprezentacyjne. Często pod nieobecność męża sama podejmowała gości i bardzo dobrze wypełniała swoją rolę.

↑ Doradca finansowy rządu RP Charles Dewey (w środku tyłem) w towarzystwie żegnających go osób na peronie dworca; Halina Konopacka po lewej, 30 listopada 1930 r.

 NAC

→ Ze świata sportu płynnie przeszła do świata wielkich przyjęć, balów i rautów.

Bal Towarzystwa Pomocy Ociemniałym Ofiarom Wojny „Latarnia” w Hotelu Europejskim, Warszawa 26 lutego 1938 r.

 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Coś się kończy coś zaczyna

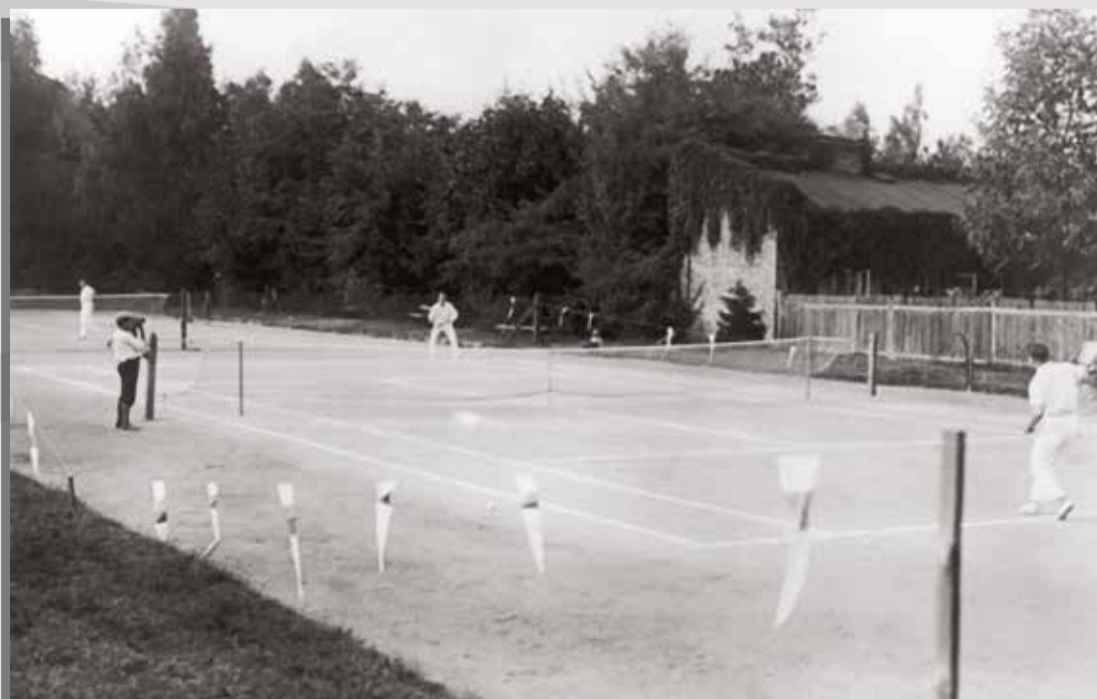
→ III Światowe Igrzyska Kobiet Praga 1930 r., na których Halina zdobyła złoto w rzucie dyskiem. Na zdjęciu widoczna m.in. Stanisława Walasiewiczówna (pierwsza od lewej), Halina Konopacka (stoi po prawej od Marii Miłobędzkiej – redaktorki i opiekunki kobiecej drużyny – w jasnym garniturze), 1930 r. MSiT w Warszawie (ze zbiorów K. Koteckiej)

W 1930 r. na mistrzostwach Polski w Warszawie sięgnęła po cztery złote medale i trzy srebrne. Ostatnie mistrzostwa Polski, w jakich brała udział, odbyły się w 1931 r. Zdobyła wówczas trzy medale: złoty w rzucie dyskiem, srebrny w pchnięciu kulą i brązowy w rzucie oszczepem. W sierpniu 1931 r., po meczu lekkoatletycznym Polska–Włochy, oznajmiła, że kończy karierę. Bycie żoną ministra nie pozostawało więc bez echa, w wyższych sferach zwracano baczną uwagę na konwenanse. Halina wiedziała, że prędzej czy później będzie musiała dla dobra męża zrezygnować z lekkoatletyki, i zrezygnowała. Ale ze sportu – nie. Mogła bez ograniczeń grać w tenisa – był uznawany za sport elit. Zaczęła grać w barwach Warszawskiego Lawn-Tenis Klubu w Agrykoli. W singlu nie osiągnęła znaczących wyników, jednak w grze mieszanej wraz z Czesławem Spychałą grywali nawet w finałach turniejów tenisowych.

← Halina Konopacka jako chorąży podczas meczu lekkoatletycznego Polska–Włochy. Był to jej ostatni występ w barwach reprezentacji Polski jako zawodniczki. Królewska Huta, sierpień 1931 r. MSiT w Warszawie

← Halina grywała na rozmaitych turniejach tenisowych, które dla wygody gości odbywały się w miejscowościach uzdrowiskowych, jak: Ciechocinek, Milanówek czy Jurata. W 1933 r. w parze z Janem Małcużyńskim Konopacka zwyciężyła w turnieju w Ciechocinku, pokonując wówczas znaną parę Legii Warszawa Antoninę Neuman i Ernesta Wittmanna.

Teniści na kortach w Milanówku, lata 1935–1939. NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Inna rola

Po zakończeniu kariery sportowej Konopacka weszła w zupełnie nową rolę. Zmagania oglądała z trybun, a dokładniej – z łoży honorowej. Zaczęła angażować się w działania społeczne na rzecz kobiecego sportu. Wchodząc w skład komisji technicznej, uczestniczyła w obradach zarządu Międzynarodowej Sportowej Federacji Kobiet (FSFI). Od 1929 r. należała także do Zarządu Centrali Polskich Akademickich Związków Sportowych, a od 1932 r. jako przewodnicząca Komisji Dochodów Niestałych weszła w skład Rady Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej Kobiet (TKKFK). Była też prezesem Oddziału Warszawskiego TKKFK. Działała w ruchu olimpijskim u boku swojego męża. W latach 1938–1939 jako pierwsza i jedyna kobieta weszła w skład Zarządu Związku Polskich Związków Sportowych – Polskiego Komitetu Olimpijskiego.

→ Dwutygodnik sportowy „Start” – pierwsze ilustrowane czasopismo sportowe dla kobiet, które podejmowało tematykę wychowania fizycznego oraz higieny. W 1927 r. założyła je i prowadziła Kazimiera Muszałówna (1902–1988). Halina Konopacka-Matuszewska była jego redaktorką od 1935 r., czyli od numeru 12.

Okładka Czasopisma „Start” 1935, nr 12
📷 Domena publiczna

→ Zawsze pełna wdzięku, z klasą, uczestniczyła w różnych balach charytatywnych.

W górnym rzędzie od lewej: radca Poselstwa Belgii w Polsce Geoffroy Aspremont-Lynden z małżonką, księżę Antoni Radziwiłł, Aleksandra Znamięcka oraz Ignacy Matuszewski. W dolnym rzędzie m.in.: Halina Konopacka-Matuszewska oraz dyr. Józef Zayda. Bal Towarzystwa Pomocy Ociemniałym Ofiarom Wojny „Latarnia” w Hotelu Europejskim w Warszawie, 26 lutego 1938 r.

📷 NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Sport i poezja

Wiele osób dziwiło się, że Halinę pasjonowała poezja. Tymczasem wczytywała się w nią jeszcze zanim została mistrzynią sportu. Jej pierwszy wiersz *Skrzypce* opublikowano w 1926 r. w „Skamandrze”, w jednym z najbardziej prestiżowych czasopism literackich. W 1929 r. ukazał się jej debiutancki tomik wierszy *Któregoś dnia*, był dobrze przyjęty. W lirykach poznajemy Konopacką jako wrażliwą, emocjonalną kobietę, tęskniącą za domem rodzinnym, ojczyzną, a przede wszystkim za miłością. Tomik wydaje się przepiękny melancolią. Można odnieść wrażenie, że sport dla Konopackiej był potrzebą ciała, a poezja – potrzebą duszy.

→ Halina przyjaźniła się z wieloma znanymi literatami, w tym z Kazimierzem Wierzyńskim, zdobywcą złotego medalu w konkursie literackim IX Igrzysk Olimpijskich w Amsterdamie w 1928 r.

Na zdjęciu widoczni są m.in.: Jan Lechoń (stoi pierwszy od lewej w drugim rzędzie od góry, w okularach), Andrzej Strug (w środku z siwymi włosami), Halina Konopacka-Matuszewska (stoi pośrodku, profilem z kwiatami w ręku), Julian Tuwim (stoi z prawej z papierosem w dłoni), Antoni Ferdynand Ossendowski (siedzi w stroju kucharza), w prawym dolnym rogu siedzi ppłk. Józef Beck.
Bal środowiska literackiego w Warszawie, 1927 r.

📷 NAC

W wierszach Konopackiej nie znajdujemy najmniejszej wzmianki o jej zajęciach i triumfach sportowych. (...) nie znajdujemy ani śladu zadowolenia z bytowania w kształcie tak doskonałym (...). Wiersze jej mówią o miłości, tak jak widać jedynie o miłości można mówić naprawdę: z powagą.

K.W. Zawodziński, *Poezje Konopackiej*, „Wiadomości Literackie” 1929, nr 12, s. 3.

← Łączenie przez Halinę Konopacką sportu i poezji porównywano z dążeniem do osiągnięcia antycznego ideału człowieka – *kalos kagathos* „piękny i dobry” – człowieka pięknego jednocześnie fizycznie i umysłowo. Starożytni Grecy w równym stopniu przywiązywali wagę do kształtowania ciała i umysłu – ćwiczyli w gimnazjonach, regularnie uczęszczali do teatru. Nieliczni mieli także okazję słuchać poetów i filozofów.

Halina Konopacka-Matuszewska jako „Bazyliśa Teofanu” z dramatu Tadeusza Micińskiego. Bal środowiska literackiego w Warszawie, 1927 r.

📷 NAC

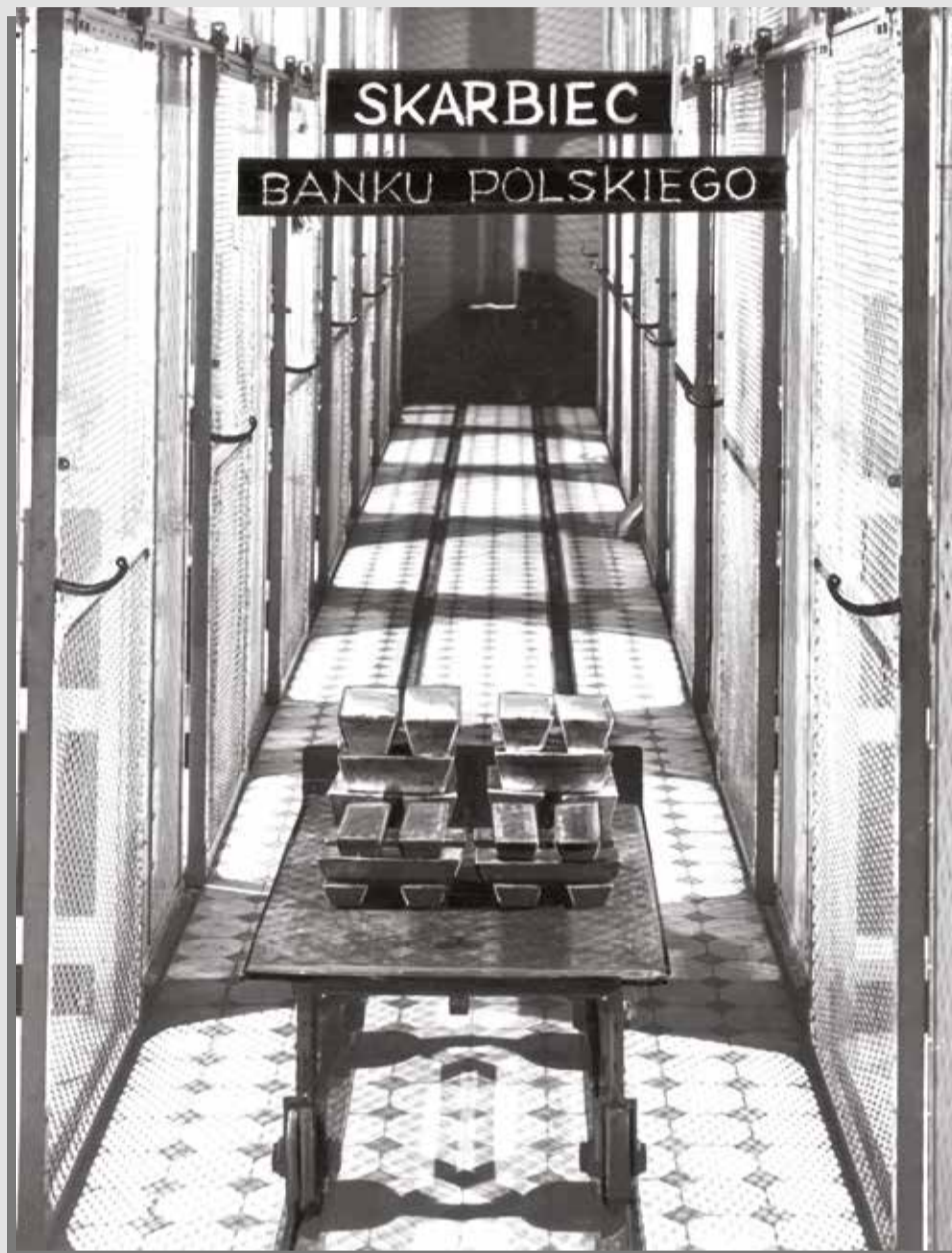
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Złoty transport

Kilka dni po ataku Niemiec na Polskę rząd podjął decyzję o opuszczeniu Warszawy, dlatego rozpoczęto ewakuację zasobów Banku Polskiego. Organizację transportów powierzono płk. Adamowi Kocowi. Dzięki jego zdolnościom i dobrej organizacji złoto udało się zgromadzić 8 września w Łucku. Dalsze dowodzenie transportem płk Koc powierzył mjr. Henrykowi Floyarowi-Rajchmanowi i płk. Ignacemu Matuszewskiemu – dwóm byłym ministrom. W ewakuacji towarzyszyły im niekiedy całe rodziny. Udział Haliny w tym przedsięwzięciu był jednakże wyjątkowy – kierowała jednym z czterdziestu autobusów transportujących kruszec. Z Łucka jechano w kierunku Śniatynia, gdzie 13 września dotarły transporty ze złotem z banków terenowych. Przez Rumunię zmierzano do Konstancy. Następnie przez Turcję, Syrię i Liban do Francji. Po jej kapitulacji w 1940 r. Matuszewscy uciekali dalej. Najpierw do Nicei, z której chcieli się dostać do Hiszpanii. Na granicy w Perpignan zostali aresztowani. Konopacką zwolniono po kilku dniach, a Matuszewski spędził w madyryckim więzieniu kilka miesięcy. Po interwencji Ignacego Paderewskiego u prezydenta Stanów Zjednoczonych Franklina Delano Roosevelta Matuszewskiego zwolniono, a małżeństwu udało się wyjechać przez Portugalię do Stanów Zjednoczonych.

→ Halina Konopacka doskonale prowadziła samochód, co bardzo przydało się we wrześniu 1939 r.

Halina Konopacka, ok. 1928 r.
MSiT w Warszawie
(ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

← Skarbiec Banku Polskiego w Warszawie, kwiecień 1935 r.
NAC

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Emigracja

→ Na Florydzie utrzymywała się z emerytury, pisała i malowała. To właśnie malarstwo stało się jej nową pasją w ostatnich latach życia. Odkrywała siebie na nowo.

Jeden z obrazów namalowanych przez Halinę Konopacką.
MSiT w Warszawie (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

← Halina przyjechała do Polski po trzydziestu latach przebywania na emigracji. Ponieważ była żoną Ignacego Matuszewskiego, piłsudczyka i uczestnika wojny polsko-bolszewickiej, nie miała prawa wstępu do powojennej ojczyzny.

Halina Konopacka-Szczerbińska udzieliła wywiadu Zygmunтови Weissowi podczas pierwszej wizyty w Polsce, 1958 r.
MSiT w Warszawie (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

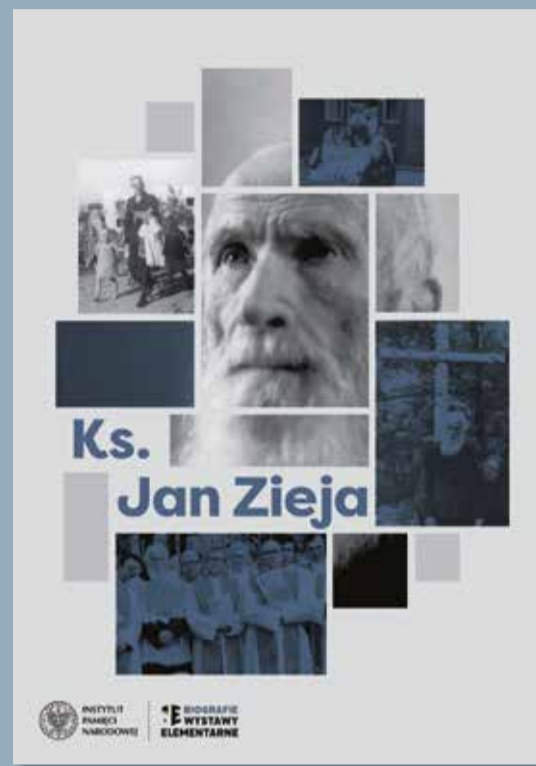
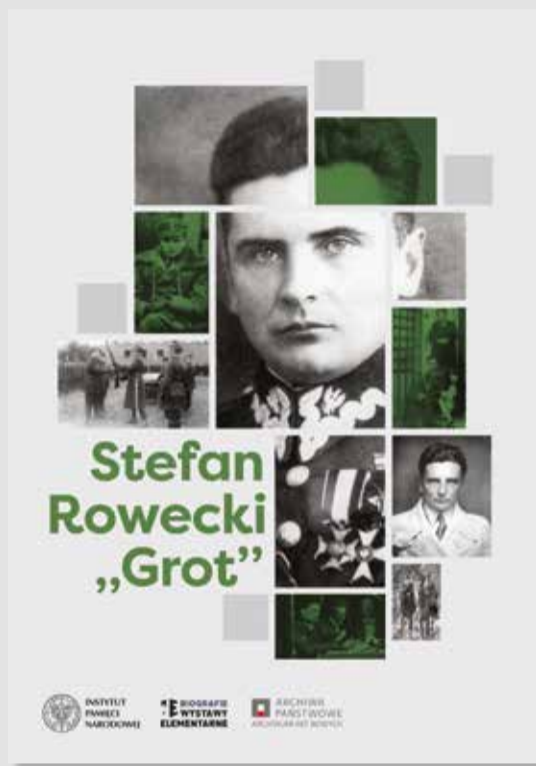
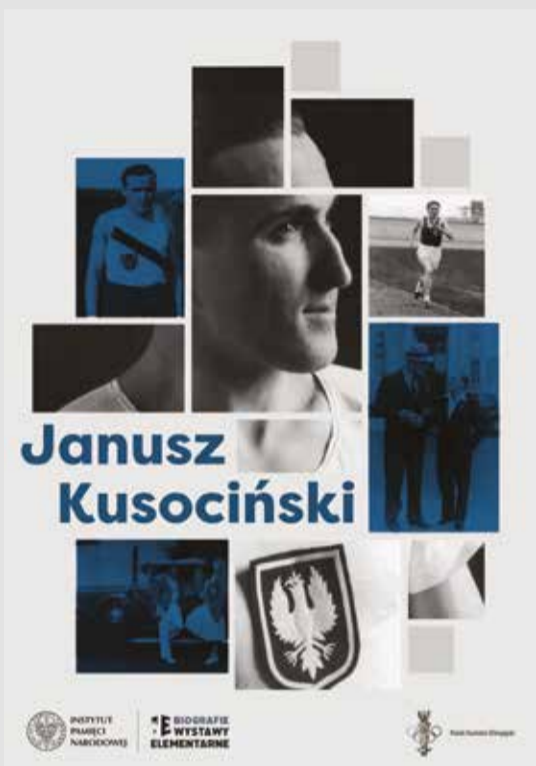
Okres II wojny światowej to dla polskiej mistrzyni sportu czas emigracji. Udzielała się w nowojorskiej Polonii zarówno społecznie, jak i kulturalnie. Pracowała w Instytucie Piłsudskiego w Nowym Jorku. Po śmierci Ignacego Matuszewskiego, 3 sierpnia 1946 r., zarabiała, prowadząc szkółkę narciarską w Roslyn pod Nowym Jorkiem. Projektowała damskie ubrania, prowadząc jednocześnie sklep konfekcyjny. 27 grudnia 1949 r. ponownie wyszła za mąż za Jerzego Szczerbińskiego, warszawskiego tenisistę, którego znała jeszcze przed wojną. Po jego śmierci w 1959 r. przeprowadziła się do San Sebastian na Florydzie. Do Polski przyjechała pierwszy raz w 1958 r. Ukochaną ojczyznę odwiedzała jeszcze w latach 1970 i 1975, zawsze serdecznie witana przez sportowców nowego pokolenia. Mimo wieku nadal emanowała dużą energią, godną pozazdroszczenia. Umarła 28 stycznia 1989 r. w wieku 89 lat w Daytona Beach na Florydzie. Urnę z jej prochami sprowadzono do Warszawy i złożono w grobie rodzinnym na Cmentarzu Bródnowskim.

← Na zdjęciu m.in.: Zygmunta Weiss (pierwszy od lewej), Halina Szczerbińska (druga od lewej) oraz Maria Kwaśniewska-Maleszewska (pierwsza od prawej), Klub Olimpijczyka 1975 r.
MSiT w Warszawie (ze zbiorów Krystyny Koteckiej)

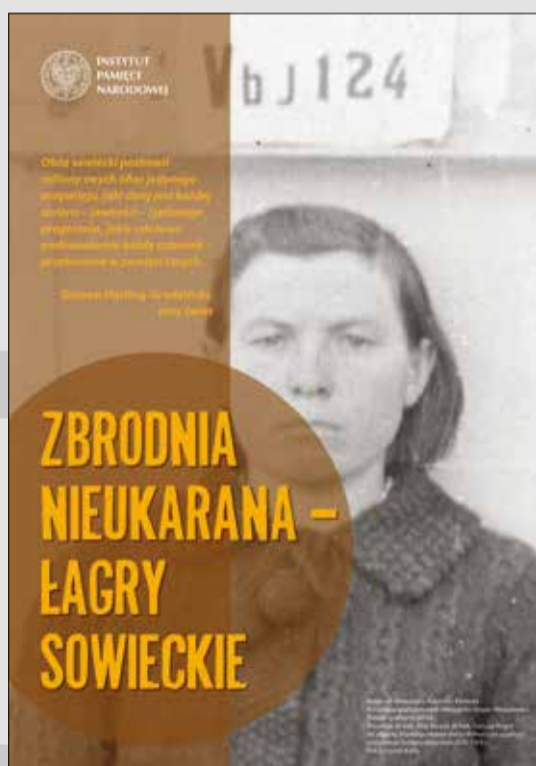
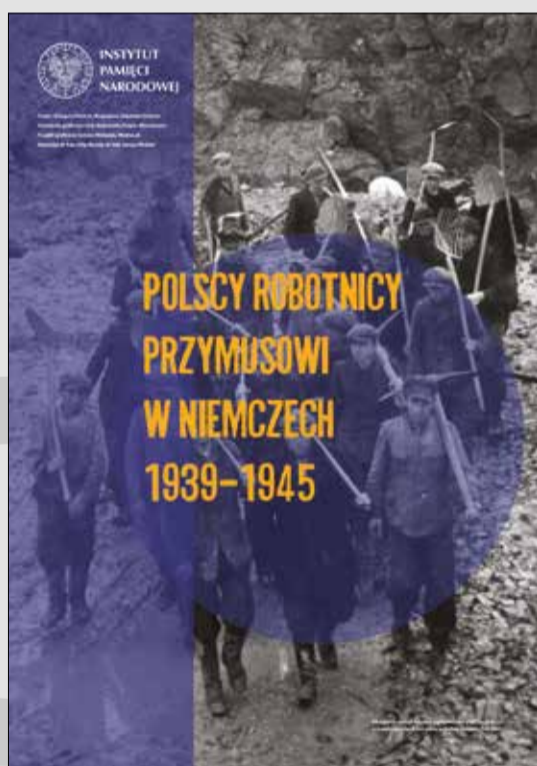

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy elementarne:

Autor wystawy: dr Aleksandra Rybińska-Bielecka

Recenzja: dr hab. Sławomir Cenckiewicz
Katarzyna Deberny (PKOl)
dr hab. Marek Gałęzowski (IPN)

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Redakcja i korekta językowa: Bez błędu. Redagowanie i korekta

Projekt graficzny i skład: Sebastian Kokoszewski

Na wystawie wykorzystano: zdjęcia i dokumenty z Archiwum Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie (w tym ze zbiorów Krystyny Koteckiej), Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz domeny publicznej.

Fotografie zamieszczone w panelu tytułowym:

Halina Konopacka-Matuszewska, lekkoatletka – fotografia portretowa (w sukni balowej i nakryciu głowy), 1930 r., fot. NAC; Halina Konopacka stoi podparta w stroju sportowym, 1926 r., fot. NAC; Halina Konopacka trenuje skok w wżwyż, sierpień 1934 r., fot. NAC; Reprezentantki Polski w lekkoatletyce: Genowefa Kobielska-Cejzikowa, Halina Konopacka i Wanda Jasieńska, ok. 1928 r., fot. MSiT w Warszawie (ze zbiorów K. Koteckiej); Halina Konopacka z kwiatami, bez daty, fot. MSiT w Warszawie (ze zbiorów K. Koteckiej).

Polski Komitet Olimpijski
Polish Olympic Committee

Muzeum Sportu i Turystyki
w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ